

ZPRÁVY

Věda — víra — pověra.

Lékařská fakulta University J. E. Purkyně v Brně udržuje prospěšnou tradici v pořádání vědeckých konferencí o společenských otázkách majících vztah k medicíně. Kniha pod názvem *Věda — víra — pověra* je sborník referátů a diskusních příspěvků přednesených na těchto konferencích v letech 1960—1961.

Kniha je velmi aktuální, protože řeší různé problémy vztahu náboženských pověr k vědeckému léčení z hlediska nejnovějších výzkumů a na základě ověřeného konkrétního materiálu. Čtenář zde najde odpověď na nejrůznější otázky boje proti pověrám, dozví se, jaký je dnešní názor vědeckých pracovníků na bylinkáře a „záračné lékaře“, poučí se o způsobech, kterými se církev snaží získat ztracenou moc nad lékařskou vědou, o mechanismech takzvaných záračných uzdravení, o okultismu a parapsychologických jevech atd. Do sborníku jsou zařazeny také stati řešící zasvěceně a podnětně vztah umění k náboženství, úkoly umění v ateistické výchově a mnohé další.

Mnohým lidem by se snad mohlo zdát, že vzhledem ke kulturní vyspělosti našeho obyvatelstva boj proti pověrám v léčení není u nás dnes už aktuální. Autoři článků, z nichž většina jsou učitelé lékařské fakulty, však ukazují, že ještě velmi mnoho lidí, a to ne pouze z venkova, ale i z řad městského obyvatelstva, dává přednost pochybnému šarlatánskému léčení před odborným ošetřením. Dr. Ant. Rypl například uvádí, že jednoho „přírodního lékaře“ ze Slavkovska navštěvovalo v „ordinační dny“ asi 360 nemocných lidí. Průměrný měsíční výdělek tohoto „záračného“ muže činil čtrnáct tisíc korun.

Mnohé stati ukázaly, že zdravotnická osvěta má také i veliký dosah ideologický, neboť ve zdravotnictví se snad zachovalo nejvíce pověr a mnozí lidé právě při onemocnění ochotněji pověrám uvěří.

Sborník se jistě stane vyhledávaným pomocníkem naší ateistické propagandy i všech, kteří usilují o ozdravení našeho života.

Doufám, že lékařská fakulta bude pokračovat v této záslužné práci a zpřístupní široké veřejnosti také referáty z připravované konference o morálce i z dalších ideologických konferencí.

A. Jašek

Vědecká konference o dějinách KSČ v Jihomoravském kraji, která se konala k 40. výročí založení strany ve dnech 18. a 19. května 1961 v Brně, byla příležitostí i pro pracovníky v oboru společenských věd na Universitě J. E. Purkyně v Brně, aby zveřejnili výsledky své práce na úseku historie strany a ukázali velký význam a závažnost zpracování dějin KSČ pro ideologickou a výchovnou činnost v období dovršení socialistické kulturní revoluce. Na úspěšném průběhu konference a její vysoké úrovni se podíleli členové katedry marxismu-leninismu dvěma referáty o nejnovější historii strany, a to Jaroslav Šabata, František Koutný a Jiří Loukocka referátem z dějin Brněnska v letech 1948—1955 a Olga Štěpánková, Miloslav Dočkal a Vojtěch Žampach referátem o historii Brněnska v letech 1956—1960. Náročnost obou referátů vysvitne tím více, hodnotí-li se ve světle skutečnosti, že jde o období dosud perem historikovým nedotčená. Autoři provedli první zhodnocení rozsáhlého materiálu, byť ještě neúplného, a vytvořili základ pro další vědeckou práci, která jejich závěry nepochybně v mnohém obohatí a prohloubí, nicméně bude také moci na tento základ navazovat. Z referátů přednesených na konferenci vypracoval dále pracovník filosofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně Miloslav Laichman zdařilý referát o úloze strany v třídních bojích revolučního proletariátu na Brněnsku v letech 1930—1938. Mezi diskusními příspěvky, které byly na

konferenci předneseny, zvláště významné místo zaujaly vedle příspěvku pracovníka katedry marxismu-leninismu Františka Koutného o komunistickém hnutí na brněnských vysokých školách v třicátých letech příspěvky pracovníků katedry politické ekonomie University J. E. Purkyně v Brně. Ladislav Kučerák přednesl cenný diskusní příspěvek k vedoucí úloze strany při řízení průmyslu, Jan Šrůtka o rozvoji životní úrovně pracujících Brněnského kraje v letech 1954—1958 a František Loula o přechodu od malovýroby k velkovýrobě v zemědělství Jihomoravského kraje. Naposled uváděný diskusní příspěvek je vlastně prvním soubornějším zhodnocením politiky strany na vesnici v Jihomoravském kraji od r. 1948 z hlediska ekonomických výsledků socializace. Konferenci uvedl a uzavřel prorektor University J. E. Purkyně v Brně František Hejl. Materiály z konference, která se stala důležitým mezníkem v rozvoji vědecké práce na regionálních dějinách strany v Jihomoravském kraji, vyšly péčí KV KSC v Brně a Muzea dělnického hnutí Brněnska v Brně 1961 (k vydání připravili Ladislav Bednařík, Otakar Franěk, František Hejl, Václav Peša a Jaroslav Šabata). Jiří Loukotka

Přednášková činnost Jednoty filosofické, pobočky v Brně

Na podzim 1957 byla v Brně obnovena činnost Jednoty filosofické, a to jako brněnské pobočky Jednoty filosofické při ČSAV. Tato zpráva chce seznámit čtenářskou veřejnost s přednáškovou činností pobočky, hlavně však s obsahem přednášek těch soudruhů, kteří publikují v sociálně-vědné řadě Sborníku prací filosofické fakulty UJEP. O ostatních významnějších přednáškách se jen stručně zmíníme. Jde zde pouze o přednášky přednesené do konce letního semestru 1962.

Ludvík Tošenovský přednášel v březnu 1960 *O vzniku a vývoji pojetí praxe jako kritéria pravdy*. Přednášející dovedl, že je projevem nepřipustného stírání kvalitativního rozdílu mezi naší a předmarxistickou filosofií, vzbuzuje-li se dojem, že praxe v jednotě všech jejích tří základních typů (společenská výroba, přeměna materiálních společenských vztahů a experiment) a pojmávanou jako zásah do hmotné skutečnosti považoval někdo před Marxem a Engelsem za kritérium pravdy. U některých předmarxistických myslitelů (Vico, Hegel aj.) nalézáme pouze zárodky takového pojetí. Kromě toho se přednášející oíbal některými stránkami učení o absolutním a relativním charakteru praxe ve funkci kritéria pravdy a problematikou racionální a empirické zprostředkované formy praxe jako ověřovatky pravdivosti poznatků. Přednáška se dotkla jen nejzávažnějších otázek analyzovaných v delší, stejně nadepsané studii, kterou L. Tošenovský letos uveřejnil jako II. kapitolu „Příspěvků k základním otázkám teorie pravdy“ (SPN, edice Spisů filosofické fakulty UJEP).

V dubnu 1960 přednesl Jaroslav Šabata přednášku *O předmětu vědeckého komunismu*. Přednášející zhuštěně formuloval své názory na uvedenou otázku, vyložené jednak dříve (např. v článku ve Sborníku prací filosofické fakulty, Brno, 1958, G 2, přetištěném v příloze Přehledu, roč. 1959, č. IV), jednak blíže rozvedené v pozdějších publikovaných pojednáních (srovnej O některých otázkách výuky vědeckého komunismu, Přehled, roč. 1960, č. IV a příspěvek do diskuse o metodologických otázkách vědeckého komunismu, uveřejněný v Příspěvcích k dějinám KSC, roč. 1961, č. 5).

O *revizionistické a sektářské koncepci koexistence socialismu a kapitalismu* přednášel v listopadu 1960 József Solár. Dokázal nejdříve nespornou aktuálnost problematiky koexistence protikladných společenských soustav. Ve výkladu revizionistické koncepce koexistence jako „aktivního mírového soužití“ vyústil rozbor pacifistického, hodnocení mezinárodní situace a současného vývoje kapitalismu soudobými revizionisty, jejich odmítání principu proletářského internacionálního a rozbor revizionistického pojetí socialismu jako živelně se prosazujícího procesu. Dále přednášející vyložil vztah „levých sektářů“ k alternativě válka — mírové soužití i jejich orientaci na nevyhnutelnost války, i když jen malých. V závěru objasnil podstatu marxisticko-leninského pojetí vývoje vztahů protikladných společenských soustav. Základní myšlenky této přednášky se shodují se závěry, k nimž Josef Solár došel ve svém článku „O revizionistickém a dogmatickém pojetí koexistence“, uveřejněném v 5. čísle sociálně-vědné řady (G) Sborníku prací filosofické fakulty.

V souvislosti s vydáním českého překladu Bernalovy knihy *Věda v dějinách* přednášel v březnu 1961 Jan Macků na téma *Nad knihou J. D. Bernala Věda v dějinách*. Přednášející se soustředil hlavně na otázku definice vědy a pak na vztah jednotlivých přírodních a společenských věd k vědecké filosofii. Především odmítl Bernalovy pochybnosti o možnosti definovat vědu. Jím navržená definice vědy („Věda... jako proces získávání, ověřování, třídění a usoustavňování poznatků a z nich vyzvozaných hypotéz a teorií vždy o jisté formě pohybu hmoty je současně i souhrnem jí vlastních metod, institucí a organizací, které tomuto procesu